

ВІДЗИВ

офіційного опонента на дисертацію Ясінського Максима Романовича
на тему:
«ВІДТВОРЕННЯ КВАРТАЛІВ ЖИТЛОВОЇ ЗАБУДОВИ ЦЕНТРАЛЬНИХ
ЧАСТИН МАЛИХ ІСТОРИЧНИХ МІСТ»,
представленої до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури
за спеціальністю 18.00.01 „Теорія архітектури, реставрація пам’яток
архітектури”

Архітектурно-урбаністична спадщина України характеризується достатньо різноманітними, багатовекторними спрямуваннями просторового розвитку на різних етапах її історії. Дослідженню цієї спадщини було присвячено чимало аналітичних праць вітчизняних науковців, - в минулі роки переважно у феноменологічному спрямуванні задля відтворення цілісності явища. Однак в новітніх умовах все більше уваги потребує локальна проблематика на різних таксономічних рівнях містобудівного мистецтва. Один з таких відносно автономних проблемних зрізів пов’язаний зі спробами наукового обґрунтування та втілення системних реконструктивних заходів щодо відтворення квартальної забудови в малих історичних містах Західної України.

В цілому це історико-аналітичне спрямування безумовно має повне право на існування, не зважаючи на те, що в останні десятиліття ентузіазм у цьому відношенні значно послабився. Відтак новітні спроби сучасних дослідників відшукати раціональні відповіді на гострі проблемні питання щодо майбутньої долі цієї спадщини виглядають вкрай **актуальним** завданням.

Позитивним і достатньо вдалим прикладом такого наукового пошуку, я вважаю, є кандидатська дисертація Ясінського Максима Романовича, представлена наразі до захисту. Не викликає сумнівів і таксономічний рівень постановки цієї проблеми («квартал житлової забудови»), і заявлена автором **стратегічна мета** – сформулювати науковий «фундамент» задля відтворення і соціальної реабілітації житлових кварталів малих історичних міст. Урбаністична спадщина Західної України в цьому сенсі дійсно диспонує надзвичайно багатим і цікавим масивом дослідницького матеріалу.

Відповідно до сформульованої мети достатньо логічними виглядають і поставлені автором основні дослідницькі *завдання*: В стислому вигляді це є: визначення сучасного стану проблеми (1), формулювання дослідницької методики (2), оцінка стану збереженості (3), виявлення сучасних процесів та тенденцій (4), з'ясування чинників подальшого розвитку (5), формулювання принципів відтворення кварталів (6), практичні рекомендації (7).

Змістовна структура дисертації загалом не викликає сумнівів. Основному тексту передують анотації з викладом основних характеристик дисертаційного дослідження (с. 1-22). Основна частина обіймає: зміст, розділи 1-5, загальні висновки, список використаних джерел та літератури (с.23 – 203). Додатки А, Б і В розміщені на с. 204-302.

Перший розділ "ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ" (с.32-68) містить вихідні методичні і дефінітивні засади, огляд і стислий аналіз наукової літератури з регенерації історичних міст. Також в контексті даної дисертаційної теми представлені узагальнюючі оцінки існуючого практичного досвіду, що сформувався завдяки попереднім науковим розвідкам. Автор доволі детально характеризує науковий доробок вітчизняних та закордонних дослідників у рамках тематики, що є предметом дисертаційного дослідження. Окрему продуктивну частину цього розділу складають оригінальні архівні джерела та особисті авторські напрацювання.

Другий розділ - «МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КВАРТАЛІВ ЖИТЛОВОЇ ЗАБУДОВИ ЦЕНТРАЛЬНИХ ЧАСТИН МАЛИХ ІСТОРИЧНИХ МІСТ» (с.69-88). Цей важливий дослідницький етап присвячено вивченню та системної ієрархії різних операційних підходів до обраних об'єктів наукового аналізу. Ця послідовність ґрунтується на поетапній оцінці ретроспективного досвіду, на власному емпіричному досвіді автора, на теоретичних узагальненнях і формулюваннях прогнозних, стратегічних цілей. В підсумку автором системно охарактеризовано комплекс дослідницьких методів, спрямованих на виявлення основних зрізів стосовно об'єкту та предмету дослідження.

Третій розділ «АНАЛІЗ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІСТОБУДІВНОЇ СТРУКТУРИ І ОЦІНКА СТАНУ ЗБЕРЕЖЕНОСТІ КВАРТАЛІВ ЖИТЛОВОЇ

ЗАБУДОВИ ЦЕНТРАЛЬНИХ ЧАСТИН МАЛИХ ІСТОРИЧНИХ МІСТ» (с.89 - 111) містить доволі раціональну, як на мою думку, спробу визначити та класифікувати принципові напрямки і особливості трансформацій історичного середовища з огляду на співвідношення константних і змінних чинників. При цьому вагоме аналітичне значення мають також типологічні зрізи на 4-х історичних етапах розвитку цього середовища. Стрижневим моментом цієї частини роботи виступає ґрунтовно опрацьована типологія житлових кварталів за ознаками збереженості їхньої планувальної структури (3 типи) та згідно збереженості самої забудови (5 типів).

Четвертий розділ "ГОЛОВНІ ЧИННИКИ ТА КРИТЕРІЇ ВІДТВОРЕННЯ АРХІТЕКТРНО-ПРОСТОРОВОЇ СТРУКТУРИ КВАРТАЛІВ ЖИТЛОВОЇ ЗАБУДОВИ У ЦЕНТРАХ МАЛИХ ІСТОРИЧНИХ МІСТ (с.112-147). Ця частина дисертаційної праці є послідовною спробою трансформувати отримані раніше емпіричні результати в концептуальну проектну платформу з метою подальшого збереження та полівалентної регенерації малого історичного міста. На основі традиційних об'ємно-планувальних та функціонально-містобудівних чинників автором тут запропоновані обґрунтовані критерії і системні заходи задля практичного відтворення центральних частин малих історичних міст.

П'ятий розділ «МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ВІДТВОРЕННЯ КВАРТАЛІВ ЖИТЛОВОЇ ЗАБУДОВИ ЦЕНТРАЛЬНИХ ЧАСТИН МАЛИХ ІСТОРИЧНИХ МІСТ» (с. 148-177) містить узагальнені висновки та рекомендації щодо пам'ятко-охоронних заходів щодо збереження та відтворення центральних частин малих історичних міст. Важливою частиною цього розділу виступають також методичні рекомендації щодо впровадження теоретичних положень проведеного дослідження – як в сфері урбаністичної регенерації малих історичних міст, в реставраційної діяльності і в сфері новітньої творчої практики.

Значним здобутком дисертанта є також дуже кропітка інвентаризаційна праця з автентичними об'єктами, тобто з тими пам'ятками містобудівної спадщини, котрі дійшли до нашого часу і завдячуючи яким малі історичні міста Західної України в значній мірі все ще зберігають своєрідне архітектурне обличчя.

В цілому і висновки до окремих розділів, і загальні висновки по дисертації доволі переконливі і загалом відповідають очікуваним результатам. Зміст дисертації демонструє достатню обізнаність дослідника з низкою попередніх розвідок спорідненої тематики, про що може свідчити перелік долучених архівних літературних джерел, що нараховує загалом 189 позицій (с.183-203).

Безперечно ця робота засвідчує різнобічні професійні знання та досвід дослідника, володіння необхідною фаховою методологією, послідовне проникнення в сутність досліджуваної проблематики, старанне опрацювання значного масиву історичної картографії та натурного матеріалу, аналіз великого масиву вихідного фактажу, кропітка робота над власною аналітичною графікою.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в цілому не викликає сумнівів. Автор послідовно дотримується обраної методики наукового пошуку і разом з тим враховує особливу методологічну специфіку об'єкту та багатофакторну сутність предмету дослідження.

До суттєвих критеріїв **новизни і вагомості** наукових висновків поряд з вирішенням завдань пошукового, джерелознавчого характеру слід додати також великі обсяги конкретизованої аналітики по окремим урбаністичним об'єктам для чого знадобився, очевидно, досить тривалий час і чималі аналітичні зусилля. В підсумку завдяки цій ґрунтовній роботі в науковий обіг вводиться значна кількість нової інформації щодо містобудівної спадщини даного регіону. Йдеться не лише про отриману новизну аналітичних узагальнень, але й про створення значного масиву нового наукового матеріалу, який **вперше** вводиться в науковий обіг і який в майбутньому цілком може стати в нагоді для подальших досліджень.

Додаткової ваги дисертаційному дослідженню надає можливість його різнобічного впровадження в **навчальний процес** вищих архітектурних та мистецьких шкіл по дисциплінам з історії української архітектури та містобудування, реставраційній теорії та практики, регіональної архітектури, тощо.

Знайомство з публікаціями автора по темі дисертації засвідчує, що вони як в кількісному відношенні (всього 11 публікацій, з них - 5 у фахових виданнях

України, стаття у зарубіжному науковому виданні, а також 5 статей в інших періодичних виданнях та в матеріалах конференцій), так і в сенсі *повноти викладу* в них основних теоретичних положень дисертації цілком відповідають існуючим вимогам. Результати проведеного дослідження протягом 2011-2017 років пройшла *апробацію* на 8 профільних наукових конференціях.

При співставленні змісту автореферату з точки зору його *відповідності основним положенням* і концептуальним висновкам самого дисертаційного дослідження розбіжностей не виявлено.

Разом з тим, на мою думку, варто висловити окремі *зауваження* щодо виконаної дисертаційної роботи:

1. Було б корисним введення в структуру дисертації принаймні стислого термінологічного словника задля однозначних трактувань вживаних понять та термінології (структура, спадкоємність, матриця, парцеляція, реставрація, регенерація, реконструкція, тощо).
2. Хотілося б бачити серед висновків більш конкретні рекомендації на адресу владних інститутів різного рівня щодо втілення авторських концепцій, сформульованих в дисертації, в реальну урбаністичну практику. Принаймні саме ця робота має бути продовжена і стати основним завданням автора в пост-дисертаційний період;
3. Виглядає сумнівним розміщення ілюстративного матеріалу до усіх розділів дисертації в окремому додатку Б. Це створює певні незручності для синкретичного сприйнятті теоретичних положень та їх архітектурно-просторової візуалізації.
4. Привертає також увагу неструктуроване подання усіх використаних джерел в одному блоці і лише за алфавітною ознакою, що ускладнює їх сприйняття. Інформативні ресурси, можливо, краще було б групувати згідно бібліографічної типології: джерела з архівних фондів, друковані джерела (кириличні та латиницею), інтернет-ресурси.
5. Має місце формальна невідповідність окремих бібліографічних посилань вимогам нового ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання».

Втім вищезазначені зауваження стосуються фрагментарних, головно „технологічних” недосконалостей і тому не знижують в цілому достатньо позитивне враження від рецензованої дисертації, яка потребувала від автора багаторічної наполегливої праці і переконливо засвідчує його статус самостійного, здібного і сформованого науковця.

Отже, підсумовуючи вищевикладене, на моє переконання існують всі підстави для принципового висновку про те, що дана дисертація повністю відповідає вимогам МОН України, є *завершеною працею*, автор якої отримав в підсумку науково обґрунтовані результати, котрі в своїй сукупності створюють теоретичне та методичне підґрунтя для регенерації житлової забудови малих історичних міст і вирішують конкретну наукову задачу, що в сучасних умовах стосується архітектурних та містобудівних перетворень значного числа невеликих міст та містечок Західної України. А тому на моє переконання автор цієї ґрунтовної праці Ясінський Максим Романович безперечно заслуговує на присвоєння йому наукового ступеня кандидата архітектури за науковою спеціальністю 18.00.01 – Теорія архітектури, реставрація пам’яток архітектури.

Доктор архітектури, професор,
професор кафедри архітектури
та середовищного дизайну
Національного університету
водного господарства та
природокористування (м. Рівне)

П.А. Ричков

Підпис Ричкова П.А. засвідчує
Вчений секретар НУВГП

В.І. Давидчук

26.06.2018 р.